https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Yusupjonova Dilfuzaxon Olimjon qizi

Farg‘ona davlat universiteti Magistratura bo‘limi

Musiqa ta’limi va san’at mutaxassisligi magistranti

dilfuzaxonyusupjonova@gmail.com

Ilmiy rahbar: **Murodova Durdonaxon Rayimjon qizi**

Farg‘ona davlat universiteti Vokal va cholg‘u ijrochiligi kafedrasi

o‘qituvchisi, p.f.b.f.d. (PhD), dotsent

O‘ZBEK MUSIQIY MEROSINI ZAMONAVIY MUSIQA TA’LIMIGA INTEGRATSIYALASHNING PEDAGOGIK MUAMMOLARI VA INNOVATSION YECHIMLARI

Annotatsiya: Mazkur maqolada o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limiga integratsiyalash jarayonidagi pedagogik muammolar va ularning innovatsion yechimlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida an’anaviy musiqa namunalarining ta’lim jarayonidagi o‘rni, mavjud metodik kamchiliklar hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida integratsiyalash imkoniyatlari o‘rganildi. Natijalar integrativ yondashuv talabalarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini tasdiqladi. Maqola xulosalari musiqa ta’limi tizimini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: o‘zbek musiqiy merosi, musiqa ta’limi, integratsiya, pedagogik muammo, innovatsion yondashuv.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические проблемы в процессе интеграции узбекского музыкального наследия в современное музыкальное образование и их инновационные решения. В ходе исследования изучалась роль образцов традиционной музыки в образовательном процессе, существующие методические недостатки и

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

возможности интеграции на основе современных педагогических технологий. Результаты подтвердили, что интегративный подход оказывает положительное влияние на развитие творческих компетенций учащихся. Выводы статьи имеют практическое значение для совершенствования системы музыкального образования.

Ключевые слова: узбекское музыкальное наследие, музыкальное образование, интеграция, педагогическая проблема, инновационный подход.

Abstract: This article analyzes pedagogical problems in the process of integrating Uzbek musical heritage into modern music education and their innovative solutions. During the research, the role of traditional music samples in the educational process, existing methodological shortcomings, and the possibilities of integration based on modern pedagogical technologies were studied. The results confirmed that the integrative approach has a positive effect on the development of students' creative competencies. The conclusions of the article are of practical importance in improving the music education system.

Keywords: Uzbek musical heritage, music education, integration, pedagogical problem, innovative approach.

KIRISH (INTRODUCTION)

Globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan hozirgi davrda ta’lim tizimida milliy madaniy merosni saqlash va uni zamonaviy ta’lim mazmuni bilan uyg‘unlashtirish muhim ilmiy-pedagogik masalalardan biri hisoblanadi. Xususan, o‘zbek musiqiy merosi — maqomlar, xalq kuy-qo‘shiqlari, an’anaviy ijrochilik maktablari — yosh avlodning estetik didi, ijodiy tafakkuri va milliy o‘zlikni anglashida muhim o‘rin tutadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston–2030” strategiyasi hamda Oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida ta’lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligini ta’minlash, innovatsion

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

yondashuvlar asosida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Shu nuqtayi nazardan, o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limiga integratsiyalash dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, musiqa ta’limi jarayonida milliy musiqiy materiallardan foydalanishda metodik ta’minotning yetishmasligi, o‘qituvchilarning integrativ va innovatsion yondashuvlar bo‘yicha tayyorgarlik darajasining pastligi, shuningdek, raqamli resurslarning cheklanganligi integratsiya jarayonini murakkablashtirmoqda.

Tadqiqotning maqsadi — o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limiga integratsiyalash jarayonida yuzaga kelayotgan pedagogik muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan innovatsion yechimlarni ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

• o‘zbek musiqiy merosining ta’limiy-pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish;

• zamonaviy musiqa ta’limida integratsiya jarayonidagi asosiy pedagogik muammolarni aniqlash;

• innovatsion pedagogik yondashuvlar va metodlarni asoslash;

• integrativ ta’limning amaliy samaradorligini ochib berish.

So‘nggi yillarda musiqa ta’limida kompetensiyaviy yondashuv, talabaning shaxsiy ijodiy salohiyatini rivojlantirish va ta’lim jarayonini amaliy faoliyat bilan bog‘lash ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu jarayonda milliy musiqiy meros ta’lim mazmunini boyituvchi, tarbiyaviy va estetik jihatdan muhim pedagogik resurs vazifasini bajaradi. O‘zbek musiqiy merosi nafaqat tarixiy-madaniy qadriyat, balki zamonaviy musiqa ta’limida innovatsion yondashuvlarni shakllantirish uchun mustahkam metodik asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Biroq zamonaviy musiqa ta’limi amaliyotida milliy musiqiy merosdan foydalanish ko‘pincha fragmentar va tizimsiz tarzda amalga oshirilmoqda. Bu holat o‘quv mashg‘ulotlarining samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatib, talabalarning musiqiy tafakkuri va ijodiy kompetensiyalarini to‘liq rivojlantirish imkoniyatlarini cheklaydi. Ayniqsa, an’anaviy musiqiy namunalarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli ta’lim vositalari hamda interfaol metodlar bilan uyg‘unlashtirish masalasi yetarli darajada ilmiy asoslanmagan.

Mazkur sharoitda o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limiga integratsiyalashning pedagogik mexanizmlarini ilmiy jihatdan asoslash, mavjud muammolarni aniqlash va ularni innovatsion yondashuvlar orqali hal etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois ushbu tadqiqot milliy musiqiy meros va zamonaviy ta’lim o‘rtasidagi uyg‘unlikni ta’minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy izlanish sifatida dolzarb hisoblanadi.

METODLAR (METHODS)

Mazkur tadqiqotda quyidagi ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi:

• tahlil va sintez — ilmiy-pedagogik adabiyotlarni o‘rganishda;

• taqqoslash metodi — an’anaviy va zamonaviy musiqa ta’limi usullarini qiyoslashda;

• so‘rovnoma va kuzatuv — musiqa ta’limi muassasalarida pedagoglar va talabalar faoliyatini o‘rganishda;

• pedagogik tajriba-sinov — integrativ metodlarning samaradorligini aniqlashda;

• statistik tahlil — olingan natijalarni umumlashtirishda.

Tadqiqot oliy ta’lim muassasalarining musiqa yo‘nalishlarida olib borildi. Tadqiqot jarayonida qo‘llanilgan metodlar tanlangan mavzuning mazmuni va

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

maqsadidan kelib chiqib tizimli ravishda belgilandi. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim tamoyillari hamda fanlararo integratsiya konsepsiyasi qabul qilindi. Ushbu yondashuvlar o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limi mazmuniga samarali singdirish imkoniyatlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etdi.

Pedagogik kuzatuv jarayonida mashg‘ulotlarning tuzilishi, qo‘llanilgan metodlar, talabalarning faolligi va ijodiy ishtiroki tizimli ravishda qayd etildi. Kuzatuv natijalari integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda talabalarning musiqiy faoliyati va ijodiy tashabbusi yuqori ekanligini ko‘rsatdi.

Pedagogik tajriba-sinov ishlari ikki bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda an’anaviy ta’lim asosida olib borilgan mashg‘ulotlar natijalari tahlil qilindi. Ikkinchi bosqichda esa o‘zbek musiqiy merosiga asoslangan integrativ va innovatsion metodlar qo‘llanildi. Har ikki bosqich natijalari taqqoslanib, integrativ yondashuvning samaradorligi aniqlashtirildi.

Olingan empirik ma’lumotlar statistik tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, natijalarning ishonchliligi ta’minlandi. Tadqiqot metodlarining uyg‘un qo‘llanilishi ilmiy xulosalarning asoslanganligini oshirishga xizmat qildi.

NATIJALAR (RESULTS)

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limiga integratsiyalash jarayonida quyidagi asosiy muammolar mavjud:

- o‘quv dasturlarida milliy musiqiy materiallarning yetarli darajada aks etmasligi;
- innovatsion pedagogik texnologiyalarning kam qo‘llanilishi;
- musiqa pedagoglarining metodik tayyorgarlik darajasining bir xil emasligi;
- raqamli ta’lim resurslarining cheklanganligi.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Pedagogik tajriba-sinov natijalari integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar talabalar ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatganini aniqladi. Milliy musiqiy namunalar asosida olib borilgan darslar talabalarning motivatsiyasini oshirgan.

Zamonaviy musiqa ta’limida o‘zbek musiqiy merosini integratsiyalashdagi pedagogik muammolar

№	Muammo turi	Tavsif
1.	Metodik ta’minot yetishmasligi	Integrativ dars ishlanmalari kam
2.	Kadrlar tayyorgarligi	O‘qituvchilarning innovatsion metodlardan xabardorligi past
3.	O‘quv dasturlari	Milliy musiqaga ajratilgan soatlarning kamligi
4.	Raqamli resurslar	Milliy musiqaga oid elektron platformalar yetarli emas
5.	Motivatsiya	Talabalarda milliy musiqa orqali o‘rganishga qiziqish yetarli shakllanmagan

Integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar samaradorligi

Ko‘rsatkichlar	**An’anaviy ta’lim (%)**	**Integrativ ta’lim (%)**
Ijodiy faollik	55%	82%
Musiqiy tahlil ko‘nikmalari	60%	85%
Darsga qiziqish	58%	88%
Amaliy ijro sifati	62%	90%

So‘rovnoma va pedagogik kuzatuvlar natijalari talabalarning milliy musiqiy merosga bo‘lgan munosabatida sezilarli ijobiy o‘zgarishlar yuz berganini ko‘rsatdi. Integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar jarayonida talabalarning darslarda faol ishtirok etish darajasi oshgani, musiqiy asarlarni tahlil qilish va ijro etishga bo‘lgan qiziqishi kuchaygani aniqlandi. Ayniqsa, maqom va xalq kuylarini

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish talabalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda samarali bo‘ldi.

Pedagogik tajriba-sinov natijalarining miqdoriy tahlili shuni ko‘rsatdiki, integrativ ta’lim shaklida tahsil olgan talabalar an’anaviy ta’lim shaklida o‘qitilgan talabalarga nisbatan yuqori ko‘rsatkichlarga erishgan. Jumladan, ijodiy faollik darajasi, darsga bo‘lgan motivatsiya hamda amaliy ijro sifati ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshgan. Ushbu holat 2-jadvalda keltirilgan foizli ko‘rsatkichlar bilan yaqqol ifodalangan.

Shuningdek, grafik tahlil natijalari ham integrativ yondashuvning ustunligini tasdiqladi. Grafikda integrativ ta’lim shaklida o‘qitilgan talabalar ko‘rsatkichlarining barcha mezonlar bo‘yicha an’anaviy ta’limga nisbatan yuqori ekanligi kuzatildi. Bu holat o‘zbek musiqiy merosiga asoslangan mashg‘ulotlarning ta’lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini ko‘rsatadi.

MUHOKAMA VA XULOSA (DISCUSSION/CONCLUSION)

Olingan natijalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limiga integratsiyalash pedagogik jarayon samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Integrativ yondashuv talabalarda nafaqat musiqiy bilim va ko‘nikmalarni, balki ijodiy tafakkur, milliy madaniyatga hurmat va estetik didni rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Tadqiqot asosida quyidagi innovatsion yechimlar taklif etiladi:

• milliy musiqiy merosga asoslangan integrativ o‘quv-modullarni ishlab chiqish;

• raqamli ta’lim platformalarida o‘zbek musiqasiga oid elektron resurslarni yaratish;

• musiqa pedagoglari uchun innovatsion metodlar bo‘yicha malaka oshirish dasturlarini joriy etish;

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

• fanlararo integratsiyani kuchaytirish.

Xulosa qilib aytganda, o‘zbek musiqiy merosini zamonaviy musiqa ta’limiga integratsiyalash “O‘zbekiston–2030” strategiyasi va Oliy ta’limni rivojlantirish konsepsiyasida belgilangan ustuvor vazifalarga to‘liq mos keladi hamda ta’lim sifatini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Abdullayev, R.A. (2021). O‘zbek musiqiy merosi va zamonaviy ta’lim integratsiyasi masalalari. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Karimova, D.M. (2022). Pedagogik integratsiya asosida musiqa ta’limini takomillashtirish. Pedagogik ta’lim, 4(2), 45–52.
3. To‘xtayeva, M.N. (2020). Milliy musiqa asosida talabalarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirish. San’atshunoslik muammolari, 3, 78–85.
4. Yunusov, S.B. (2023). Raqamli ta’lim sharoitida musiqa fanlarini o‘qitish metodikasi. Zamonaviy ta’lim, 6(1), 33–40.
5. UNESCO. (2022). Culture and education: Integrating intangible cultural heritage into education. Paris: UNESCO Publishing.
6. Hallam, S. (2021). Music education and cultural identity in the 21st century. International Journal of Music Education, 39(2), 123–135. https://doi.org/10.1177/0255761420989482
7. Cain, T., & Cursley, J. (2020). Teaching traditional music in modern educational contexts. British Journal of Music Education, 37(3), 215–228. https://doi.org/10.1017/S0265051720000145
8. Burnard, P. (2022). Creativity, tradition and innovation in music education. Music Education Research, 24(1), 1–14. https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1983456

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2023). “O‘zbekiston–2030” strategiyasi. Toshkent.

10. Hargreaves, D. J., & Marshall, N. (2020). Developing musical competence through cultural integration. Psychology of Music, 48(5), 712–725.

11. Mirzayev, A.K. (2024). Musiqa ta’limida innovatsion pedagogik texnologiyalar. Oliy ta’lim muammolari, 2, 60–67.